

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk

BM-II.059.1.723.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 6796 Pana Posła Henryka Smolarza wraz z grupą posłów w sprawie powrotu obywateli RP do kraju, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Dane dotyczące emigracji i powrotów Polaków do kraju szacowane są w kierowanym przeze mnie resorcie m.in. na podstawie publikacji Głównego Urzędu Statystycznego pn. "Informacja o rozmiarach i kierunkach czasowej emigracji z Polski". Najnowsza informacja dotyczy danych za rok 2023. Zgodnie z tą dokumentacją, w latach 2020-2022 liczba Polaków przebywających czasowo (przez okres krótszy niż 12 miesięcy) za granicą wynosiła blisko 1,5 mln. W końcu 2023 r. poza granicami kraju przebywało czasowo około 1 555 tys. obywateli Polski. W stosunku do lat wcześniejszych (2018 – 2019), kiedy czasowa emigracja przekraczała 1,6 mln osób, można szacować, że skala powrotów w latach 2020 – 2023 zwiększyła się. Polacy wracali najliczniej do kraju na przełomie 2019 i 2020 r., głównie z Wielkiej Brytanii, co wiązało się z Brexitem. Najwięcej osób powraca z krajów, w których polska emigracja jest najliczniej reprezentowana, tj. - poza Wielką Brytanią - z Niemiec, Holandii, Norwegii i Irlandii.

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej odnotowano zainteresowanie Polaków powracających do kraju kwestiami koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego stosowanych w ramach państw członkowskich Unii Europejskiej, EOG, Szwajcarii i – w niektórych przypadkach - w Wielkiej Brytanii. Kierowane do podległego mi resortu zapytania z zakresu koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego dotyczą głównie:

- w zakresie świadczeń emerytalno-rentowych i krótkoterminowych: warunków przyznawania świadczeń, możliwości zaliczania okresów pracy w innych państwach do polskich świadczeń (także polskich okresów do zagranicznych świadczeń) oraz zasad otrzymywania świadczeń zagranicznych po powrocie do Polski, miejsca składania wniosków i przebiegu procedury przyznawania świadczeń;
- odnośnie świadczeń z tytułu bezrobocia: możliwości i zasad przyznawania zasiłków dla bezrobotnych i warunków, jakie należy spełnić, aby je otrzymać;
- w zakresie świadczeń rodzinnych: wyjaśnienia procedur i zasad przyznawania świadczeń w przypadku, gdy członkowie rodziny zamieszkują w dwóch różnych państwach.

Ministerstwo, Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej publikuje i aktualizuje informacje dotyczące obowiązujących przepisów w zakresie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, w tym danych instytucji, do których należy się zwrócić w Polsce, w przypadku konkretnego świadczenia w celu uzyskania szczegółowych informacji lub złożenia wniosku. Informacje na ten temat można znaleźć pod adresem:

<https://www.gov.pl/web/rodzina/dsz-koordynacja-systemow-zabezpieczenia-spoecznego>

Ponadto, na stronach internetowych polskich instytucji zabezpieczenia społecznego, w tym

Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, znajdują się szczegółowe wyjaśnienia, dotyczące zasad korzystania z ww. regulacji po powrocie do Polski.

Polacy zainteresowani powrotem do ojczyzny kierują również zapytania przez portal Powroty, dostępny pod adresem www.powroty.gov.pl jako stały komponent serwisu www.zielonalinia.gov.pl, prowadzonego w ramach Ochotniczych Hufców Pracy - państwowej jednostki budżetowej, nadzorowanej przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Portal stanowi kompleksową, rzetelną bazę wiedzy niezbędnej do właściwego zaplanowania procesu przenosin i organizacji życia w Polsce. Dostępne są tu odpowiedzi na pytania dotyczące praktycznych i formalnych kwestii towarzyszących przenosinom do Polski, a także informacje jak znaleźć pracę lub założyć działalność gospodarczą w kraju.

W latach 2020 – 2024, osoby kontaktujące się z serwisem Powroty.gov.pl zainteresowane były przede wszystkim kwestiami związanymi z:

- świadczeniami po powrocie: emeryturami (zasadami przyznawania świadczeń dla osób pracujących w krajach UE/EFTA, transferem świadczeń), zasiłkami dla bezrobotnych (zasadami przyznawania zasiłku po powrocie do Polski, transferem zasiłku dla bezrobotnych do Polski), świadczeniami związanymi z wychowywaniem dzieci, w tym programem 800 plus oraz koordynacją świadczeń;
- dokumentami osobistymi: procedurą ubiegania się o paszport dla dorosłych i dzieci, dowodem osobistym, uzyskaniem numeru PESEL dla dzieci urodzonych i zamieszkałych za granicą, przekraczaniem granic z dziećmi posiadającymi podwójne obywatelstwo (dokumenty), uznaniem zagranicznych praw jazdy;
- podatkami, finansami: rozliczeniami podatkowymi w przypadku dochodów z więcej niż jednego kraju, rezydencją podatkową, ulgą na powrót, przewozem gotówki przez granicę, opodatkowaniem oszczędności zdobytych za granicą;
- pracą: uznawaniem zagranicznego stażu pracy, uznawaniem kwalifikacji zawodowych;
- rodziną: zapisaniem dzieci do szkoły, ułatwieniami dla uczniów powracających z zagranicy, nostryfikacją świadectw, rejestracją zagranicznych aktów stanu cywilnego, np. urodzin, małżeństw, legalizacją pobytu w Polsce małżonków cudzoziemców;
- obywatelstwem: nabyciem obywatelstwa polskiego przez dzieci urodzone za granicą czy przez małżonków cudzoziemskich, potwierdzenie posiadania polskiego obywatelstwa.

Zadawane pytania dotyczyły również: przeprowadzki (m.in. procedury przewozu mienia, przesiedlenia zwierząt i roślin), dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, ubezpieczenia zdrowotnego (transgranicznej opieki zdrowotnej), formalności wymagających załatwienia przed powrotem z poszczególnych państw, obowiązku stawienia się do kwalifikacji wojskowej, kwestii związanych z Brexitem oraz koronawirusem (zasad podróżowania, kwarantanny).

Rodziny z dziećmi na utrzymaniu mogą korzystać z pomocy państwa w postaci następujących świadczeń pieniężnych:

- programu „Rodzina 800+”, gwarantującego rodzinom częściowe wsparcie w pokryciu wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. W ramach programu rodzinom z dziećmi na utrzymaniu przysługuje świadczenie wychowawcze w wysokości 800 zł na dziecko w wieku do ukończenia 18. roku życia.
- programu „Dobry start”, gwarantującego wypłatę 300 zł wsparcia, raz w roku, dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny, bez względu na dochód osiągnięty przez rodzinę. Świadczenie przysługuje raz w roku na dziecko uczące się w szkole, aż do

ukończenia przez nie 20. roku życia, zaś na dziecko niepełnosprawne, uczące się w szkole, do ukończenia przez nie 24. roku życia.

- programu „Aktywny rodzic”. Rodziny, mające na utrzymaniu dzieci w wieku od 12. do 35. miesiąca życia, mogą ubiegać się o świadczenia: aktywni rodzice w pracy, kierowane do aktywnych zawodowo rodziców/opiekunów dziecka w kwocie 1500 zł miesięcznie przez okres 24 miesięcy od pierwszego dnia miesiąca, w którym dziecko skończyło 12 miesięcy życia, do ostatniego dnia miesiąca przed tym, w którym dziecko ukończy 36 miesięcy życia; aktywnie w żłobku, przysługujące na dzieci uczęszczające do żłobka, klubu dziecięcego (znajdującego się w rejestrze żłobków i klubów dziecięcych) lub korzystające z opieki opiekuna dziennego. Świadczenie wypłacane jest w wysokości do 1500 zł miesięcznie na dziecko lub do 1900 zł miesięcznie na dziecko z niepełnosprawnością, jednak nie przekraczającej opłaty, jaką rodzic/opiekun ponosi za pobyt dziecka w instytucji opieki; aktywnie w domu, stanowiącego wsparcie dla rodziców/opiekunów dzieci, którzy nie są uprawnieni lub z własnej woli nie decydują się na skorzystanie ze świadczenia „aktywni rodzice w pracy” lub „aktywnie w żłobku”. Świadczenie to przysługuje na każde dziecko w rodzinie w wysokości 500 zł miesięcznie przez 24 miesiące, bez względu na dochód rodziny.
- jednorazowego świadczenia „Za życiem” w wysokości 4000 zł, o które mogą się ubiegać rodzice/opiekunowie dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, w przypadku urodzenia się żywego dziecka.
- świadczeń rodzinnych dla rodziców mających na utrzymaniu dzieci, wśród których wymienić należy: zasiłek rodzinny przysługujący do ukończenia przez dziecko 18. roku życia lub nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21. roku życia, albo do 24. roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności. W przypadku tego świadczenia obowiązuje kryterium dochodowe. Wysokość zasiłku rodzinnego wynosi miesięcznie od 95 do 135 zł, w zależności od wieku dziecka. Ponadto, osoby z prawem do pobierania zasiłku rodzinnego mogą ubiegać się o dodatki do zasiłku rodzinnego; jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka - tzw. becikowe, przysługujące jednorazowo w wysokości 1000 zł na nowo narodzone dziecko, Uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego; świadczenie rodzicielskie, przysługujące osobom sprawującym opiekę nad dzieckiem, które z powodu swojej sytuacji zawodowej nie mogą skorzystać z zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia macierzyńskiego, np. osobom bezrobotnym, studentom, czy zatrudnionym na umowę o dzieło.

Ponadto, w ramach ustawy o świadczeniach rodzinnych, istnieje możliwość uzyskania świadczeń opiekuńczych na osoby z niepełnosprawnościami, a na podstawie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów - świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Wyżej wymienione świadczenia przysługują na takich samych zasadach wszystkim uprawnionym osobom mieszkającym na terytorium RP. Brak jest preferencyjnych warunków lub szczególnych świadczeń dla osób, które powróciły do Polski z zagranicy.

Po powrocie do kraju, Polacy gotowi do podjęcia zatrudnienia lub chcący się przekwalifikować mogą, na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, skorzystać z usług i instrumentów rynku pracy przewidzianych dla osób zarejestrowanych w urzędach pracy jako bezrobotne (możliwa jest rejestracja online) lub poszukujące pracy, a także - w węższym zakresie - jako osoby niezarejestrowane.

Osoby szukające zatrudnienia mogą korzystać z ofert pracy zarówno podczas wizyty w urzędzie pracy, jak i online. O ofertach pracy, stażu, czy szkoleniu można dowiedzieć się korzystając z Centralnej Bazy Ofert Pracy (CBOP), dostępnej pod adresem <https://oferty.praca.gov.pl/> oraz poprzez aplikację ePraca. Znajdują się tam również informacje o takich wydarzeniach jak targi pracy i giełdy pracy. Każdego dnia osoby szukające pracy mają dostęp do kilkudziesięciu tysięcy rzetelnych i sprawdzonych ofert pracy.

Specjalistyczną pomoc dla osób powracających do kraju, chcących podjąć pracę lub poznać swój potencjał, świadczą w urzędach pracy również doradcy zawodowi, udzielający porad ułatwiających zmianę kwalifikacji, wybór nowego zawodu i podjęcie zatrudnienia, co jest szczególnie istotne dla osób, które straciły zatrudnienie. Działania doradców zawodowych nakierowane są na udzielenie klientom pomocy, tak aby potrafili realnie ocenić swoje perspektywy zawodowe, wybrać właściwy kierunek ścieżki zawodowej i zwiększyć własną atrakcyjność na rynku pracy. Doradcy zawodowi przygotowują również, wraz z osobą bezrobotną, Indywidualny Plan Działania (IPD) obejmujący podstawowe usługi rynku pracy, wspierane instrumentami rynku pracy, w celu jej aktywizacji zawodowej. Pomoc udzielana przez powiatowy urząd pracy w ramach IPD jest dostosowana do indywidualnych potrzeb i możliwości osoby bezrobotnej, z uwzględnieniem jej wykształcenia, doświadczenia zawodowego oraz możliwości podjęcia pracy lub działalności gospodarczej.

W sytuacji, gdy urząd pracy nie ma możliwości zapewnienia odpowiedniej pracy dla bezrobotnego, sięga po określone w ustawie instrumenty rynku pracy oraz przyznaje I wypłata zasiłki z tytułu bezrobocia. Dodatkowo, samorządy powiatów mogą ubiegać się o środki z Funduszu Pracy, m.in. na realizację programów aktywizacji zawodowej bezrobotnych powracających z zagranicy, zarejestrowanych w urzędzie pracy po zakończeniu zatrudnienia lub działalności gospodarczej prowadzonej poza Polską.

Obywatele RP powracający do kraju mogą korzystać z pomocy społecznej na ogólnych zasadach wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i aktów wykonawczych. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta ma zatem charakter pomocniczy w zakresie wsparcia osób w pokonywaniu życiowych trudności, stanowi także dopełnienie świadczeń prawnie zabezpieczonych przez inne systemy.

Z wyrazami szacunku

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/